

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Кафедра біохімії та гігієни

**СИЛАБУС навчальної дисципліни
“БІОЕТИКА ”**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність – 227 Фізична терапія, ерготерапія

Кількість кредитів – 3 – 90 год.,

із них: аудиторних – 36 год.; самостійної роботи – 54 год.

Форма навчання – денна, вечірня та заочна

Рік підготовки – 1, семестр – 2

Компонент освітньо-наукової програми – вибіркова

Дні занять – відповідно до розкладу

Консультації – відповідно до графіку навчального процесу

Мова викладання – українська

Керівник курсу:

Борецький Юрій Романович – доктор біологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри біохімії та гігієни

Контактна інформація: тел. 260-32-58, e-mail: biolog@ldufk.edu.ua

Опис навчальної дисциплін

Навчальна дисципліна «Біоетика»:

а) ґрунтується на висвітленні етичних проблем, пов'язаних з розвитком технологічних наук, біології, медицини;

б) закладає основи теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо змін в оцінці стану здоров'я населення, ставлення до осіб із алкогольною та наркотичною залежністю, ВІЛ-інфікованих тощо; захисту прав ембріона людини, а також морального статусу понять: абортів та вирішення проблеми руйнівного постабортного синдрому, стерилізації, контрацепції та її альтернативи — природних методів розпізнавання днів плідності, репродуктивних технологій, біомедичних маніпуляцій, генної інженерії, клонування, експериментування на людині, трансплантації органів, евтаназії та її протидії — паліативного лікування;

в) закладає основи здорового способу життя, пошани гідності людини, збереження життя та здоров'я людини від моменту запліднення до природної смерті, якості та ефективності діагностики, лікування, реабілітації та профілактики захворювань, збереження та зміцнення здоров'я населення.

Мета і завдання курсу

Метою вивчення навчальної дисципліни «Біоетика» є розкриття змісту, історичних коренів, засад та епістемології біоетики як науки, і на основі цього — висвітлення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо зміни в оцінці стану здоров'я населення, пошани гідності людини як особистості та її розвитку в духовній, душевній і тілесній інтегральності, збереження людського життя від моменту запліднення до природної смерті, висвітлення проблем генної інженерії та біотехнологій з погляду біобезпеки.

Завдання курсу - підготувати грамотних, висококваліфікованих фахівців, які зорієнтовані на духовно-моральні цінності, з галузі «Охорона здоров'я», які досконало володіють основними положеннями, цінностями і засадами біоетики, розумінням сутності біоетики як нової галузі науки, яка розглядає людину як особистість в її духовній, душевній та тілесній інтегральності, є відкритою для нових наукових знань, ґрунтується на моральних засадах, зорієнтованих на пошану гідності людини, її розвитку як особистості, збереження життя від моменту запліднення до природної смерті; вміють вирішувати ситуаційні задачі, використовувати соціологічні

дослідження у формі анкетування, запобігати негативним явищам у виконанні професійних обов'язків згідно з засадам біоетики.

Компетентності

інтегральна:

- здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

загальні:

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати в команді;
- здатність планувати та управляти часом;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

спеціальні (фахові, предметні):

- здатність екстраполювати загальнолюдські, універсальні та незмінні світоглядні цінності та об'єктивні моральні норми на практичні життєві ситуації та професійну діяльність;
- здатність застосовувати знання про будову та функціонування організму людини;
- здатність до безперервного професійного розвитку;
- володіння навичками дефініції понять біоетики;
- розуміння і вміння використовувати основні етичні поняття для концептуалізації конкретних проблемних ситуацій;
- вміння розуміти власну професійну самоактуалізацію у контексті біоетики

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Біоетика» є:

Здобути:

- інтегральне розуміння цінностей і засад біоетики як основи світогляду моральної, відповідальної, гуманної людини;
- відповідальність за утвердження норм біоетики в практичному житті;

Знати:

- знання та розуміння основних понять, норм біоетики;
- знання про підходи до вирішення конфлікту в межах біоетики, гуманізму;

Вміти:

- визначати морально-етичні засади біоетики та біобезпеки, які ґрунтуються на істинних цінностях і об'єктивних моральних нормах;
- розкривати сутність біоетики, яка розглядає людину як особистість, передусім з її духовними цінностями і потребами, слугує їй, є відкритою для нових наукових знань, ґрунтується на моральних засадах, зорієнтованих на пошану гідності людини як особистості та її розвитку в духовній, душевній та тілесній інтегральності, збереження її життя від моменту запліднення (злиття гамет) аж до природної смерті;
- простежувати історичні корені біоетики, її філософські засади та місце серед інших морально-етичних і правових дисциплін;
- аналізувати державні нормативні акти в галузі щодо їх відповідності засадам біоетики;
- досліджувати специфіку біоетичних проблем в українському суспільстві, стан і перспективи розвитку біоетики, вплив засад біоетики на ефективність діяльності органів і закладів охорони здоров'я в Україні при розв'язанні проблем алкоголізму, наркоманії, СНІДу, трансплантації органів та експериментування на людині в галузі охорони здоров'я;
- розробляти науково-обґрунтовані пропозиції щодо шляхів і засобів регулювання біомедичних втручань у людський організм на засадах біоетики, зокрема в сфері демографії.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу. Програма дисципліни структурована на модуль, до складу якого входить один змістовий модуль. Обсяг навчального навантаження аспірантів описаний у кредитах ECTS — залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними відповідного модуля (залікового кредиту)

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
1.	Предмет, визначення, зміст і функції біоетики	Знати: функції біоетики. Роль біоетики в глобальній концепції світогляду. Світоглядна функція біоетики у формуванні громадянського суспільства. Транскультурний вимір біоетики. Роль біоетичного світогляду в розбудові демократичного суспільства.
2.	Права людини як джерело біоетичних принципів і критеріїв поведінки	Знати: історичні аспекти концепції «права людини». Роль ООН, Ради Європи в опрацюванні міжнародного стандарту прав людини та гарантій їх забезпечення. Різновиди прав людини та громадянина. Права хворого з загальних позицій прав людини. Рекомендації, резолюції, конвенції і директиви міжнародних і європейських інституцій стосовно розвитку біоетики. Удосконалення етичного і правового регулювання згідно з міжнародними стандартами в Україні.
3.	Напрямки та методи біоетики	Знати: напрямки біоетики і критерії прийнятності етичних теорій. Моделі етичного мислення: дедуктивний аналіз, індуктивний аналіз, альтернативні методи та підходи. Теорія добродесної етики як альтернативний підхід до етичного мислення. Теорія розумової рівноваги як «повна теорія біоетики».
4.	Етична оцінка біобезпеки та ризиків біомедичних технологій	Знати: концепцію безпеки, потенційні загрози біологічній суті живих організмів. Біобезпека, екологічна безпека, генетична безпека. Антропогенна деградація

		навколишнього середовища. Екологічна криза й екологічна біоетика. Визначення терміну «біотехнологія». Біоетичні проблеми генетичних біотехнологій. Біоетичні проблеми терапії стовбуровими клітинами. Біоетичні проблеми розроблення і використання ГМО. Методи оцінювання ризику біомедичних технологій.
5.	Біоетичні аспекти виховання поваги до здорового способу життя	Знати: біоетичну модель здоров'я. Визначення здоров'я в статуті ВООЗ і законі «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Поняття здоров'я і його рівнів. Поняття передумов доброго здоров'я. Поняття здорового способу життя. Фактори ризикованої поведінки. Рівні і моделі формування здорового способу життя. Світоглядне значення концепції здорового способу життя.
6.	Принципи та правила біоетики та її викладання	Знати: основні принципи і правила біоетики. Принцип «не нашкодь». Принцип «роби добро». Принципи справедливості. Принципи персоналістичної етики. Специфічні цілі навчання біоетиці. Розділи біоетики як навчальної дисципліни.
7.	Біоетика медико-біологічних експериментів і клінічних досліджень	Знати: біоетика досліджень, що проводять на людині та тварині. Органи, що мають контролювати хід виконання клінічного дослідження, загальноприйняті нормативні документи, що регламентують проведення клінічних досліджень лікарських засобів, етичні принципи, що лежать в основі експериментів на тваринах та загальні етичні вимоги до використання хребетних тварин у медикобіологічних дослідженнях
8.	Біоетичний контроль генетичних технологій, біоетичні та правові проблеми репродукції	Знати: сучасні генетичні технології та біоетичні принципи їх використання. Міжнародне біоетичне регулювання питань генетичних досліджень.

	людини	Біоетичні аспекти проекту «Геном людини». Сучасні технології клонування та їх біоетична оцінка. Міжнародне правове та етичне регулювання питань клонування. Законодавство України та регулюючі документи з питань репродуктивного здоров'я та репродуктивних технологій.
9.	Біоетичні аспекти трансплантології та трансфузіології крові, біоетичні проблеми ВІЛ-інфекції, евтаназії та інших соціально небезпечних інфекцій	Знати: принцип «презумпції згоди» при вирішенні питання про забір органів у потенційного донора. Етичних принципи, яких слід дотримуватися під час прийняття рішення про забір органів. Біоетичні проблеми пов'язані з донорством крові та її компонентів. Біоетичні проблеми клінічних випробувань та наукових досліджень в контексті ВІЛ-інфекції.
10.	Біоетичні проблеми паліативної та реабілітаційної медицини	Знати: принципи, які покладено в основу паліативної допомоги та в основу роботи хоспісів та їх персоналу. Проблеми клінічної біоетики пов'язані з реабілітаційною діяльністю, роль фахівця з реабілітації щодо суспільної інтеграції інваліда. Етичні принципи, що застосовуються щодо інваліда в процесі надання реабілітаційної допомоги. Моделі стосунків між фахівцем з реабілітації та інвалідом.

Формування програмних компетентностей

ІК. Здатність розв'язувати комплексні проблеми галузі охорони здоров'я, у тому числі в дослідницькій та інноваційній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявної системи знань про фізичну терапію та ерготерапію, створення нових цілісних знань та / або інноваційної професійної практики, впровадження змін у професійну діяльність

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, критичного оцінювання, переосмислення, застосовування та генерування знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань

ЗК 5. Здатність працювати самостійно та в команді, спілкуватися з представниками різних професійних груп на національному та міжнародному рівні; відкритість до культурного, етнічного і соціального різноманіття під час професійного спілкування; усвідомлення рівних можливостей та гендерної рівності
ЗК 6. Здатність планувати і здійснювати особистий і професійний розвиток
ЗК 7. Здатність діяти відповідно до етичних норм і принципів, правил академічної доброчесності у науковій, науково-педагогічній діяльності та практиці
ФК 1. Здатність реалізовувати оригінальні дослідження у фізичній терапії та ерготерапії, досягати наукових результатів, які мають наукову новизну та практичне значення, передбачають створення нових знань, використання новітніх методів та вирішення актуальних проблем
ФК 2. Здатність ефективно спілкуватися (усно і письмово) державною та іноземною мовою, володіти науковою термінологією
ФК 3. Навички використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій для представлення складної інформації у зрозумілий спосіб
ФК 7. Здатність використовувати інформаційні технології (як традиційні, так і новітні), сучасні інформаційні ресурси, бази даних та сучасне наукове обладнання для забезпечення наукової на науково-педагогічній діяльності
ФК 8. Здатність теоретично обґрунтовувати практичні підходи у фізичній терапії та ерготерапії, розробляти новітні концепції, підходи, моделі для практичної діяльності
ФК 9. Здатність презентувати, обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами на національному та міжнародному рівнях, брати активну участь у роботі у науковій та науково-освітній діяльності українських та міжнародних колективів
ФК 10. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у фізичній терапії та ерготерапії
ПРН 1. Знання історико-культурних та філософських підходів, сучасних концептуальних та методологічних знань, актуальних питань та завдань фізичної терапії та ерготерапії та суміжних галузей знань
ПРН 3. Знання наукових методів досліджень, що застосовуються у фізичній терапії та ерготерапії, уміння добирати, застосовувати та інтерпретувати відповідні сучасні методи наукового дослідження
ПРН 5. Знання риторики та наукового дискурсу, професійної етики та термінології, розуміння етичних аспектів діяльності, їх врахування в практичній діяльності
ПРН 9. Уміння формулювати наукову проблему з врахуванням тенденцій розвитку галузі, мету власного наукового дослідження, окреслювати його новизну, теоретичне та практичне значення для фізичної терапії та ерготерапії та інших галузей науки, виокремлювати головне та другорядне в

проблемній ситуації, виявляти пріоритетність завдань
ПРН 10. Уміння планувати, проводити, оцінювати та коригувати комплексні наукові дослідження у фізичній терапії та ерготерапії з дотриманням належної академічної доброчесності, що зумовлює отримання нових знань для розв'язання значущих проблем у галузі
ПРН 12. Уміння виявляти недостатньо досліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел, співставляти фундаментальну наукову інформацію у фізичній терапії та ерготерапії з даними сучасних наукових інформаційних джерел
ПРН 15. Здатний до взаємодії, співпраці, конструктивного діалогу з науковою спільнотою та громадськістю, до узгодження власних інтересів з інтересами наукового колективу, до ефективної роботи в команді з використанням навичок міжособистісної взаємодії
ПРН 17. Здатний до відповідальності за обраний шлях вирішення проблеми, до критичного оцінювання результатів діяльності, до безперервного саморозвитку та самовдосконалення

Література

Основна:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. — К.: Велес, 2005. — 48 с. — (Серія видань “Офіційний документ”).
2. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2000. — № 7: Законодавство України про охорону здоров'я. — 528 с.
3. Закон України “Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини” від 16.07.1999 № 1007-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999.— № 41. — ст. 377.
4. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження споживання продажу пива та слабоалкогольних напоїв” від 21.01.2010 № 1824-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 11. — ст. 111.
5. Закон України “Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту та соціальний захист населення” від 23.12.2010 № 2861-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 30. — ст. 274.
6. Закон України “Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки

ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки” від 19.02.2009 № 1026 VI // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 17. — ст. 157.

7. Закон України “Про захист населення від інфекційних хвороб” від 06.04.2000 № 1645-III // Відомості Верховної Ради України. — № 29. — ст. 228.

8. Закон України “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними” від 08.09.2011 р. № 3712-VI // Відомості Верховної Ради України — 2012. — № 15. — ст. 99.

9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25–26. — ст. 131.

10. Основи законодавства України про охорону здоров’я від 31.12.1992 р. — № 23. — 1992.

11. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради. — 2003. — № 40–44. — ст. 356.

12. Довгострокова програма поліпшення становища жінок, сім’ї, охорони материнства і дитинства, схвалена Постановою Кабінету Міністрів України № 431 від 28.07.1992 р.

13. Про порядок штучного переривання вагітності: Постанова Кабінету Міністрів № 992 від 16.03. 2000 р.

14. Наказ Міністерства охорони здоров’я України: Інструкція щодо констатації смерті людини на підставі смерті мозку № 226 від 25.09.2000 р.

15. Катехизм католицької церкви // Синод Української Греко-Католицької Церкви. — Жовква: Місіонер, 2002. — 772 с.

16. Терешкевич Г. Т. Основи біоетики та біобезпеки: підручник. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 400 с.

17. Хартія працівників охорони здоров’я / Папська Рада до справ душпастирства в охороні здоров’я. — Львів: Медицина і право, 2010. — 111с.

18. Giovanni Paolo II. Lettera Enciclica Evangelium Vitae, 25 marzo 1995 / Giovanni Paolo II. — Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1995. — 192p.

Допоміжна література:

1. Борейко В. Е. Прорыв в экологическую этику, издание пятое, дополненное / В. Е. Борейко; Киев. Эколого-культ. центр. — К.: Логос, 2013, ил. — 168 с. — (Серия «Охрана дикой природы». Вып. 71).
2. Боровець З. Курити — не курити... не все одно / З. Боровець. — Львів: Свічадо, 2008. — 40 с.28
3. Вековщина С. В. Биоэтика: начала и основания (философско-методологический анализ) / С. В. Вековщина, В. Л. Кулиниченко. — К.: Сфера, 2002. — 152 с.
4. Вековщина С. В. Методология и опыт этической экспертизы на национальном и международном уровнях // Етичні комітети: сьогодення та майбутнє / за ред. С. В. Вековщиніної, В. Л. Кулініченка. — К.: Сфера, 2004. — С. 6–24.
5. Войдило Є. Мій вибір — свобода / Є. Войдило. — Львів: Відродження, 1994. — 104 с.
6. Вороненко Ю. В. Медичне право в системі права України: стан і перспективи розвитку / Ю. В. Вороненко, Я. Ф. Радиш // Укр. мед. часопис. — 2006. — №5. — С. 5–10.
7. Глобальна біоетика: сучасні виміри, проблеми, рішення: матеріали III Міжнародного симпозіуму з біоетики, 7–8 квітня 2004 р. — К.: Сфера, 2004. — 200 с.
8. Гоч В. П. Жизнь и причинность: методология взаимодействия и познания / В. П. Гоч, В. Л. Кулиниченко — К.: Сфера, 2004. — 172 с.
9. Данн Дж. Бог есть и для алкоголиков / Дж. Данн. — [3-є вид.]. — М.: Библия для всех, 2009. — 190 с.
10. Запорожан В. М. Біоетика / В. М. Запорожан, М. Л. Аряєв. — К.: Здоров'я, 2005. — 288 с.
11. Киселев Н. Н. Мироззрение и экология: монография / Н. Н. Киселев; отв. ред. А. Я. Мороз. — К.: Наукова думка, 1990. — 216 с.
12. Кирик Ю. Алкоголь: Як вирватися із зачарованого кола / Ю. Кирик. — Львів: Свічадо, 2006. — 128 с.

13. Красовський К. Навіщо тютюнові компанії фінансують програми попередження куріння серед підлітків / К. С. Красовський, Т. І. Андрєєва. — К.: ЮНІСЕФ, 2003. — 68 с.
14. Кулиниченко В. Л. Современная медицина: трансформация парадигм теории и практики (Философско-методологический анализ) / В. Л. Кулиниченко. — К.: Центр практ. філософії, 2001. — 240 с.
15. Лисицын Ю. П. Алкоголизм / Ю. П. Лисицын, П. И. Сидоров. — М.: Медицина, 1990. — 528 с.
16. Лисенко І. П. Психологічна корекція в лікуванні хворих на наркоманії / І. П. Лисенко // Соціально-педагогічні та медико-психологічні заходи протидії вживанню наркотичних засобів неповнолітніми та молоддю. — Київ, 1995. — Вип. II. — С.32–35.
17. Москаленко В. Ф. Біоетика: філософсько-методологічні та соціально-медичні проблеми / В. Ф. Москаленко, М. В. Попов. — Вінниця: Нова книга, 2005. — 218 с.
18. Сгречча Э. Биэтика: учебник / Э. Сгречча, В. Тамбоне. — М.: Библейско-богосл. инт святого Апостола Андрея, 2002. — 413 с.
19. Сидоренко Л. І. Сучасна екологія. Наукові, етичні та філософські ракурси: навч. посібник / Л. І. Сидоренко. — К.: Парапан, 2002. — 152 с. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 680 с.

Інформаційні ресурси

Сайт ЛДУФК ім. І. Боберського (репозитарій)

Політика оцінювання

Згідно відповідних положень, що діють у ЛДУФК ім. Івана Боберського.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лабораторних занять в усній та письмовій формах. Це опитування, перевірка завдань для самостійної роботи, перевірка матеріалів самопідготовки, виконання завдань практичних занять.

Зараховуються бали, набрані при поточному опитуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховується присутність аспіранта на заняттях та його активність під час практичних робіт. Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.

Оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- усне опитування: 30% семестрової оцінки;
- лабораторні: 10% семестрової оцінки;
- перевірка завдань самопідготовки: 10%;
- максимальна кількість балів 50
- залік: 50 балів.

Підсумковий контроль – залік. Максимальна кількість балів 100.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	FX	незадовільно з можливістю повторного	не зараховано з можливістю

		складання	повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни